

Les adopcions i el seu context sociològic

El coneixement que avui es té a Espanya sobre les adopcions procedeix, fonamentalment, de les troballes presentades per disciplines com l'antropologia, la psicologia, el dret o la medicina. El caràcter recent del fenomen de les adopcions internacionals ha motivat que la investigació inicialment s'hagi centrat a avaluar la incidència de problemes de conducta, adaptació, integració o identitat, així com en l'estudi de les particularitats i carències mèdico-sanitàries dels nens i nenes adoptats. Tanmateix, i malgrat l'enorme impacte i rellevància social que

les adopcions han adquirit a Espanya a les últimes dècades, la investigació sociològica està encara per desenvolupar. Amb el doble propòsit, d'una banda, d'ampliar i complementar el coneixement aportat per altres àrees de coneixement, i de l'altra, d'abordar l'anàlisi sociològica de les famílies adoptives a Espanya, la Universitat d'Alacant va dur a terme l'estudi "*El (baby) boom de las adopciones internacionales en España. Una investigación sociológica de las familias adoptivas y sus estilos de vida*". El projecte va ser finançat pel Ministerio de Ciencia e

Direcció publicació:
Diana Marre, Nadja Monnet i
Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:
Mª José Rodríguez Jaume

Traducció:
Victòria Badia

Imatges:
Tania Lázaro

Coordinació:
Bruna Álvarez i Victòria Badia

Documentació:
Anaïs Vidal i Bruna Álvarez

Difusió:
Maria Galizia

Subscripció i contacte:
gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

Afin
Grup d'Investigació

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

Innovación (I+D+i 2008-2011) i s'emmarca en els treballs multidisciplinars coordinats per la investigadora Diana Marre en el projecte interuniversitari "*Domestic and International Adoption: Family, Education and Belonging from Multidisciplinary and Comparative Perspectives*" (I+d+i 2008-2011).

La investigació sociològica cercava descriure noves realitats familiars presents a la nostra societat. Per a tal fi es va recórrer a una de les tècniques de recollida de dades més característica de la sociologia: el qüestionari estructurat. L'enquesta *ad hoc* "*Les famílies adoptives i els seus estils de vida*" es va estructurar entorn de sis seccions temàtiques a través de les quals s'indagava en les característiques de mares, pares i nens/es adoptats/des, així com en altres aspectes sociològicament rellevants en l'estudi de la família i les seves dinàmiques. Assumíem que la família adoptiva és molt heterogènia des del punt de vista de les rutes d'accés i, en conseqüència,

des del punt de vista de les seves vivències i reptes. El qüestionari va ser administrat *on line* i va comptar amb la col·laboració de dinou associacions de famílies adoptives. A partir de les seves respectives pàgines, llistes de distribució, blogs i xarxes socials, van difondre el projecte d'investigació, la qual cosa va permetre que 230 mares i pares que havien adoptat a l'estranger complimentessin la totalitat del qüestionari. Estem en deute amb les associacions de famílies adoptives i amb les mares i pares que van col·laborar en la investigació. Sense la seva participació no hagués estat possible d'avançar en l'apropament sociològic a l'adopció i, particularment, en l'estudi de les famílies adoptives.

Les anàlisis i reflexions que es presenten assenyalen noves hipòtesis de treball futur. Les dades obtingudes no procedeixen d'una mostra representativa de l'univers de les famílies adoptives. Aquesta circumstància impedeix generalitzar els resultats per al conjunt

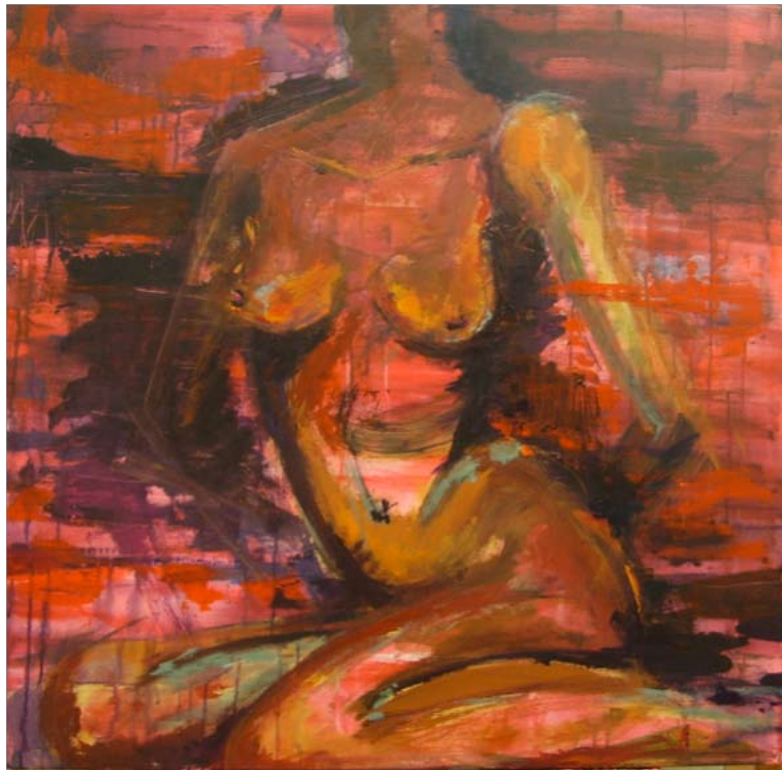

de famílies adoptives espanyoles, per la qual cosa les troballes han de ser valorades com a tendències generals d'un apropament exploratori a aquestes.

Les adopcions en el món "dels normals"

La institució de la família a Espanya ha viscut, tot i que amb retard respecte l'entorn europeu, una forta transformació tant en la seva estructura com en els seus processos de formació i funcionament. Des de la sociologia, aquest canvi s'explica a partir del pro-

cés d'individualització pel qual transiten les societats més avançades. Amb l'esmentat procés s'al·ludeix al, cada vegada més gran, protagonisme que la societat atorga a les opinions i decisions individuals en àmbits com la vida familiar. Tanmateix, i donat que els comportaments individuals es pro-

dueixen en contextos socials, la creixent autonomia que adquireixen les biografies individuals no hagués tingut cabuda si la societat espanyola no hagués acceptat les conseqüències de les decisions individuals, això és, si no hagués tolerat el que la literatura especialitzada ha anomenat "noves formes familiars". El cas de les famílies adoptives exemplifica la tesi apuntada. L'adopció, com a forma de filiació, no és una novetat. La novetat és la visibilitat que avui adquireix, circumstància que es produeix per la millor tolerància social envers els comportaments que "es desvien" respecte del model de família "normal": la sustentada en aliances heterosexuales, en filiacions consanguínies i en la monoracialitat.

El camí de l'acceptació social cap a "noves formes familiars" es va iniciar amb la pèrdua d'importància del matrimoni donant pas al divorci i, amb aquest, a les famílies acoblades o reconstituïdes, i a les famílies monoparentals. Avui, i de la mà de la filiació

adoptiva, el camí es traça a partir de la pèrdua d'importància que la descendència consanguínia ha anat adquirint en els processos de construcció identitària individual i familiar. A Espanya, el 70% de la població s'imagina, així mateix, en situació d'adoptar i només el 2,6% dels espanyols declara que mai adoptaria un nen que procedís d'un altre país. Tanmateix, els estudis que han abordat el fenomen de les adopcions atenent a les actituds socials que suscita, i el seu impacte en la família adoptiva, han subratllat el seu caràcter estigmatitzant. Des de la sociologia, el dissens que es produeix entre les actituds i els comportaments socials enfront l'adopció planteja alguns interrogants: l'elevada valoració positiva que la societat espanyola declara sobre les adopcions reproduceix respostes de desitjabilitat social?; la nostra actitud manifesta enfront les adopcions és la "políticament correcta"?; ens resistim a sancionar públicament l'adopció, de la mateixa manera que públicament no

avalariem actituds racistes o xenòfobes?; i, en tot cas, com afecta mares, pares, fills, filles i famílies adoptives les opinions de les quals són objecte per haver “sortit de la norma”?

El sociòleg nord-americà Erving Goffman va oferir a *Estigma* (2010 [1963]) algunes claus teòriques amb les quals ens podem apropar a la dimensió social de les famílies adoptives. Des de la tradició goffmaniana, el terme *estigma* s'aplica per designar un atribut desacreditador (manifest i conegut) o desacreditable (ocult i desconegut). A partir de la identificació dels símbols d'estigma es construeix una ideologia que no solament dóna compta de la condició d'inferioritat dels qui els porten, sinó que també servirà per justificar la seva discriminació o no acceptació en les interaccions que protagonitzem de manera quotidiana. Seguint a Goffman, en contextos d'un intercanvi social corrent, són “normals” aquells qui “no s'aparten negativament de les expectatives particulars que estan en

discussió”. Les famílies adoptives, i els seus protagonistes, pertanyerien al món “dels anormals”, ja que s'haurien separat dels dictats del model de família “normal”.

La percepció de les famílies adoptives espanyoles

L'hegemonia a Occident d'un sistema de parentiu definit a partir de la ideologia de la família genèrica (biològica i *natural*) comporta que les formes de família no constituïdes a partir de vincles consanguinis hagin estat socialment construïdes com a “anormals”. Les emocions viscudes, el valor de les filles i fills adoptats i la validesa de la criança adoptiva no serien tan bons, reals o vertaders com els de les famílies biològiques, ja que la societat identifica en el nexa biològic el requisit previ d'una “autèntica” unió i relació filial amorosa. Per això, les famílies adoptives són vistes com a “famílies de segona” o l' “últim recurs” quan no és possible tenir fills biològics. A l'adopció

li manca la legitimitat social que atorga la consanguinitat.

L'enquesta '*Les famílies adoptives i els seus estils de vida*' va indagar sobre la percepció que les mares i pares adoptius tenen sobre el status social del seu model de família en relació a la norma social. Es pretenia contrastar si la família adoptiva espanyola és percebuda pels seus protagonistes com a “anormal” –i, en conseqüència, estigmatitzada– o si, per contra, l'emer-

gència tardana de la família adoptiva en un context de posmodernització de la cultura familiar l'equipara socialment amb el conjunt de "nous models familiars".

I. La quotidianitat de les famílies adoptives apareix emmarcada per la percepció que les seves famílies

ocupen un status inferior. El 54,3% participa de l'opinió que la seva família adoptiva és jutjada com una "forma alternativa menys satisfactòria", la qual cosa pot contribuir a la percepció que les seves famílies no són "vertaderes". Addicionalment i de manera complementària, el 37,9% sent que els seus fills adoptats són valorats socialment com a "fills de segona".

II. Les mares i pares adoptius es veuen atrapats en la concepció biològica de la família des de la qual socialment es construeix el sentiment que la "genuïna" i "vertadera" maternitat és la que esdevé de l'indissoluble llaç de sang que vincula mares i fills/es de naixement. El 29,1% declara que les persones alienes a l'adopció creuen que els pares adoptius tenen menys "instint" per criar i tenir cura eficaçment dels seus fills i filles.

III. Amb el propòsit d'explorar en les dimensions d'estigmatització de

la família adoptiva, es va demanar a les persones enquestades que identifiquessin les raons que sostenen aquells qui sostenen que mai adoptarien. La raó que suscita més consens al·ludeix a la creença social que la unió i l'amor d'un fill adoptiu no són tan "genuïns" per l'absència dels llaços de sang. Així opina el 57,2% de les persones enquestades.

IV. Quan les mares i pares adoptius van comunicar la seva idea d'iniciar un procés d'adopció, van estar molt recolzats. Les majors objeccions van procedir dels futurs avis i àvies dels fills i filles adoptats i el principal argument que sustentava el seu rebuig (amb un 38,9%) se centrava en els inconvenients que implicava no tenir un fill "de sang".

V. Per a les mares i pares adoptius enquestats, els mitjans de comunicació no contribueixen a mostrar la realitat de les famílies adoptives. El 51,5% opina que, en general, els

mitjans de comunicació distorsionen la realitat de la família adoptiva.

L'adopció, en desvincular-se de la norma social de la reproducció biològica, es converteix per a mares, pares, fills i filles en un descrèdit potencial de difícil ocultació quan el procés implica l'ingrés de fills procedents d'altres països. En aquests casos, i en el marc d'un intercanvi social corrent, els seus protagonistes s'exposen a les sancions informals que els recorda, seguint a Goffman, l'"anormal" de la seva condició. Les reflexions exposades subratllen la necessitat de contemplar l'impacte que la societat exerceix en els processos d'adaptació i integració de les famílies adoptives.

PER REFLEXIONAR

El passat 30 d'abril, l'Assemblea Nacional francesa va aprovar la llei que atorga la mateixa protecció al matrimoni entre persones del mateix sexe que al celebrat entre heterosexuals. Adicionalment, la llei del matrimoni homosexual legitima l'adopció per part de gais i lesbianes. França es converteix així en el catorzè país del món que reconeix drets familiars a les parelles del mateix sexe. L'aprovació de la llei no ha estat exempta de polèmica, dins i fora del Parlament francès. L'acord arriba després de 136 hores i 56 minuts de debat, amb la qual cosa solament es va aconseguir que la majoria absoluta d'esquerreres tirés endavant una promesa electoral. De fet, l'oposició ja ha recorregut el text legal davant del Consell Constitucional.

Fora, al carrer, s'ha desenvolupat una intensa campanya de protesta. Marxes i concentracions han acompanyat el debat parlamentari, oferint-nos l'oportunitat d'observar com el món dels "normals" aplica diverses estratègies de discriminació que en la quotidianitat restringeixen les opcions de vida –i els drets– d'aquells qui trans-

gredeixen les fronteres de la norma. A França, com a la majoria dels països que anteriorment han equiparat els drets de gais i lesbianes, la protesta s'ha centrat en el dret dels homosexuals a adoptar. Els mitjans de comunicació han transmès la ideologia que ha alimentat l'oposició que es podria resumir en: "l'adopció per part dels homosexuals és antinatural". La reacció internacional a l'aprovació del matrimoni homosexual no s'ha fet esperar. Entre felicitacions i reconeixements de l'avenç en els drets de la societat francesa, Vladimir Putin, president de Rússia, ha manifestat que buscarà el camí per modificar l'acord que regu-

la el procés d'adopció de nens i nenes russos per part de famílies franceses, exposant que la llei de matrimonis de parelles del mateix sexe va en contra dels valors tradicionals russos: "Respectem els nostres socis, però els demanem que respectin les nostres tradicions culturals i les normes ètiques, legislatives i morals de Rússia". Tota una declaració de principis que, òbviament, res té a veure amb la posmodernització de la cultura de la família que experimenten, sempre amb polèmica, els països europeus occidentals.

LINKS D'INTERÈS

[Centro de Investigaciones Sociológicas](#)

[Evan B. Donaldson Adoption Institute](#)

[Grup d'Investigació 'Población Medio Ambiente y Desarrollo'](#). (Universitat d'Alacant).

PER LLEGIR...

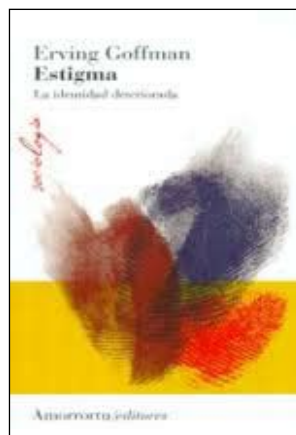
Beck, U.; Beck-Gernsheim, E. 2012

Amor a distancia: Nuevas formas de la vida en la era de la globalización

Barcelona: Paidós

El 2012 s'ha traduït a l'espanyol una de les últimes obres dels sociòlegs Ulrich Beck i Elisabeth Beck-Gernsheim: *Amor a distancia*.

Nuevas formas de vida en la era global. Si bé entre els diversos contextos i circumstàncies que els autors recullen per exemplificar la seva tesi de la 'família global' no s'hi troba l'adopció d'un nen o nena a l'estranger, sí que introdueix interessants reflexions per entendre algunes de les estratègies que les mares adoptives i els pares adoptius actuen en contextos d'interacció social. Diferència i normalitat són dos plans que s'entrellacen en els discursius de les mares adoptives i pares adoptius però també, com han assenyalat els autors referits, és una constant en els relats de les parelles de diferents nacionalitats. Beck i Beck-Gernsheim exposen que afirmacions com 'no som diferents' actuen com un mur defensiu per protegir-se de les resistències, les mirades crítiques i els prejudicis de l'entorn que qüestiona la seva normalitat en el pla social.

Goffman, E. 2010[1963]

Estigma: La identidad deteriorada

Buenos Aires: Amorrortu

La societat estableix els mitjans per categoritzar les persones i els seus atributs corrents i naturals. En trobar-nos enfront

d'un estrany, les primeres aparences ens permeten preveure en quina categoria es troba i quina és la seva «identitat social». Aquest estrany pot mostrar-se posseïdor d'un atribut que el diferencia dels altres i el converteixi en algú menys desitjable. Deixem de veure'l llavors com una persona total i corrent per reduir-lo a un ésser inficionat i menyspreat. Un atribut d'aquesta mena és un estigma, en especial quan produeix en els altres un descrèdit ampli. La familiaritat de Goffman amb el rere món dels «desviats», posada ja de manifest a *Internados*, sumada a l'esmicolament del joc social, tal com ens va donar a conèixer a *La presentación de la persona en la vida cotidiana*, conflueixen en aquesta tercera obra, no menys dotada, que presenta la nostra editorial, un estudi psicosocial dels «anormals», dels qui porten la marca diferenciadora de l'estigma.

Winterson, J. 2012

¿Por qué ser feliz cuando puedes ser normal?

Barcelona: Lumen

Per què ser feliç quan pots ser normal?, va preguntar la senyora Winterson a la seva filla Jeanette quan ella, amb setze anys acabats de complir, li confessa ha-

ver-se enamorat d'una altra noia. Estranya pregunta, però poc més podia esperar-se d'una dona que havia adoptat una nena per fer d'ella una aliada en la seva missió religiosa, i en canvi va haver de veure-se-les amb un ésser estrany que demanava a crits la seva porció de felicitat. Armada amb dos jocs de dentadura postissa i una pistola amagada sota els draps de cuina, la senyora Winterson va fer el que va poder per disciplinar Jeanette: a casa els llibres estaven prohibits, les amistats eren mal vistes, els petons i les abraçades eren gestos extravagants, i qualsevol falta es castigava amb nits senceres al ras, però no va servir de res. Aquesta noia pèl-roja que semblava filla del mateix diable es va rebel·lar, buscant el plaer a la pell d'altres dones i trobant a la biblioteca del barri novel·les i poemes que la van ajudar a créixer.

PER VEURE...

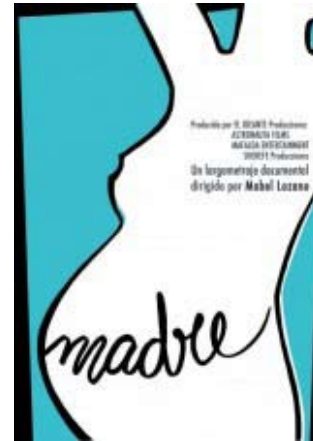
Como los demás
(Comme les autres)
Garenq, V.
França 2008, 98 min.

Emmanuel i Philippe formen la parella perfecta, s'estimen apassionadament i es porten bé entre ells. L'únic problema és que mentre que Emmanuel desitja ferventment ser pare, Philippe s'hi oposa rotundament. Un bon dia, Emmanuel decideix fer realitat el seu desig, passi el que passi, encara que perdi Philippe.

Una familia casi perfecta
(Relative Strangers)
Glienna, G.
Estats Units 2006,
86 min.

Un jove empresari (Livingston) de bona posició i que està a punt de casar-se viu obsessionat amb la idea de conèixer els seus pares biològics. Quan, per fi, decideix buscar-los, les seves indagacions el condueixen fins a un extravagant i hortera matrimoni (DeVito i Bates) que viu en la pobresa.

Madre
Lozano, M.
Espanya 2012, 81 min.

Segueix el procés de gestació de cinc dones de diferents geografies de l'estat espanyol, àmbits socials i orígens amb l'objectiu d'autorretretrar els diferents canvis físics i emocionals, la quotidianitat i els moments extraordinaris que travessa una dona embarassada. Aquesta pel·lícula és sobretot la reivindicació del fet diferencial de la maternitat, que cada mare és un projecte vital únic i diferent.

La gran boda (The big wedding)
Zackham, J.
Estats Units 2013, 90 min.

Amb motiu de la boda del seu fill adoptiu Alejandro (Ben Barnes) amb Missy (Amanda Seyfried), Ellie Griffin (Diane Keaton) torna a la seva antiga llar deu anys després que el seu marit Don (Robert De Niro) l'enganyés amb la seva millor amiga Bebe (Susan Sarandon), amb la qual viu des de llavors. Però, quan Alejandro els anuncia que la seva mare biològica (Patricia Rae) assistirà a la boda i que, a causa de les seves estrictes creences religioses, no ha de saber que Ellie i Don estan divorciats, aquests es veuran obligats a aparentar que són un matrimoni feliç, i Bebe haurà de sortir d'escena.

SOBRE L'AUTORA DELS TEXTOS

María José Rodríguez Jaume

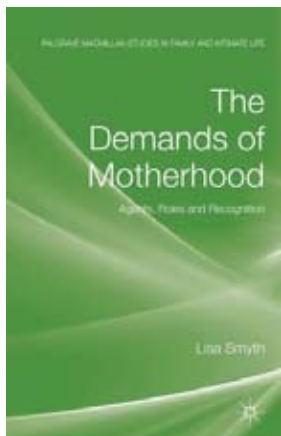
és llicenciada en Sociologia per la Universitat d'Alacant. L'any 2000 va obtenir el títol de Doctora. Des del 2007 és Professora Titular a la Universitat d'Alacant, impartint docència en l'àrea de sociologia de la població i, específicament, en els àmbits de teoria de la població, anàlisi demogràfica, família i infància. És professora del programa de Doctorat de la Facultat de Ciències Socials de la Universitat de Buenos Aires (Argentina), on aborda aspectes vinculats amb la sociologia de la família. El 2005 va crear el Grup d'Investigació de la Universitat d'Alacant '*Población, Medio Ambiente y Desarrollo*'. Actualment n'és la coordinadora. En aquest grup desenvolupa dues línies d'investigació: maternitats i famílies transnacionals; i les adopcions internacionals i les famílies adoptives a Espanya. Ha estat la Investigadora Principal del Projecte "*El (baby) boom de las adopciones internacionales en España. Una investigación sociológica sobre las familias adoptivas y sus estilos de vida*" (I+D+i, CSO2009-14763-C03-03). Compta amb nombroses contribucions a congressos i seminaris. Algunes de les seves publicacions són: "Las transiciones demográficas en la segunda modernidad" (2012); "Proyecto migratorio y familia transnacional: las argentinas en España" (2012); "Matrimonios del mismo sexo y su impacto demográfico" (2009); "Mayores y envejecimiento" (2009); "Familia, hogar y cambio social en España" (2008); "Hogares y Familia" (2008); y "Crispación social y violencia en los entornos familiares" (2008).

SOBRE L'AUTORA DE LES IL·LUSTRACIONS

Tania Lázaro

"Sempre m'ha interessat el cos, però un cos de dona amb el qual poder sentir-me identificada per explorar dins meu. En tots els treballs anteriors sempre em representava a mi, no volia altres cossos, però al final això tampoc és tan rellevant, ja que pinti a qui pinti no són retrats, no m'interessen les persones que hi ha darrere, són subjectes anònims amb els quals qualsevol podria sentir-se identificat o no, i amb els quals jo m'identifico. En fons morats, blaus i vermells sorgeixen uns cossos sense cap i amb enquadraments que surten del quadre, pits i malucs arrodonits, molta presència de torsos lleugerament deformats, mostrant a l'espectador. ¿Dolor? Que no és dolor, una solitud? Que no és solitud, un estar? Sense estar, un canvi que es va mostrant en l'evolució de la meva obra".

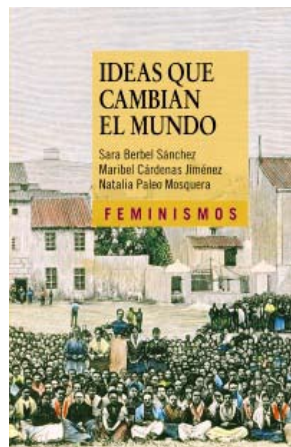
NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

Smyth, L. (2012)
The Demands of Motherhood: Agents, Roles and Recognition
 Basingstoke:
 Palgrave Macmillan

La maternitat es troba en el centre de les qüestions públiques, situada com sembla, a la frontera entre els processos entre l'ordre i el canvi social. S'ha escrit molt sobre les dificultats de la maternitat en un context amb massa pes dels consells dels experts, així com el que aparentment és un increment d'expectatives que el vincle mare-fill crea a través de la cura intensiva.

Aquest estudi es pregunta novament les connexions entre l'agència i la complexitat normativa, a través de la interpretació pragmàtica que ofereix el reconeixement de les dinàmiques formant aquest rol emocionalment fragmentat i profundament contestat.

Cárdenas, M.; Berbel, S.; y Paleo, N. (2013)
Ideas que cambian el mundo: Una mirada desde la izquierda feminista
 Madrid: Cátedra

Lluny del posmodernisme que preconitza la fi de les ideologies, aquest llibre aposta per la vigència d'aquelles idees que van transformar les societats occidentals i que les van conduir a cotes inesperades d'igualtat, llibertat i justícia social. I ho fa recordant-les des de les veus de les dones, les quals des del segle XVIII, s'organitzaren col·lectivament per intervenir en el món i aconseguir el canvi social. Es converteix, així, en un homenatge pòstum a un gran nombre de dones lluitadores que van dedicar les seves vides a aconseguir un món millor per a elles, certament, però també per als homes, fent vertadera la màxima que tota conquesta del feminisme ho és per a tot el gènere humà.

NOTICIAS AFIN

Seminarios AFIN

Aquest trimestre hem començat un nou curs de seminaris AFIN. El primer seminari el va realitzar Tomasa Báñez el passat 30 d'octubre, amb la presentació dels

resultats inicials de la seva investigació sobre 'Les necessitats d'acompanyament de les famílies adoptives amb fills adolescents'. Aquests resultats són coherents amb l'important increment de sol·licituds d'ajuda en temes relacionats amb els conflictes que sorgeixen amb l'arribada dels seus fills a l'adolescència, detectat pels serveis d'atenció post-adoptiva. La gravetat de moltes d'aquestes situacions ens porta a plantejar-nos la necessitat d'aprofundir en el coneixement dels factors que influeixen en la percepció que les famílies tenen de les necessitats de recolzament i en la petició d'aquest.

El proper 18 de desembre es realitzarà l'últim seminari de l'any, on Susan Frekko, Doctora en Antropologia i Professora del Groucher College (USA) presentarà, 'El parenting como gestión del diálogo'. El seminari és obert i gratuït, i tindrà lloc a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona de 15.30h a 17.30h. Esteu tots convidats.

VII Congrés Internacional AFIN

Els dies 23 i 24 de novembre, es va celebrar a Pontevedra (Galícia), el *VII Congrés Internacional AFIN: 'A 10 años del boom de la adopción: abriendo nuevas perspectivas'*, on es van realitzar deu sessions i es va parlar de famílies, professionals i TDH; de la redifinició de les 'necessitats especials'; dels orígens de les persones adoptades i del contacte amb les famílies adoptives i d'origen; de les polítiques públiques en les responsabilitats familiars; de la legislació de protecció de la infància; de parenting i necessitats d'acompanyament en la criança; dels diagnòstics i patologies infantils i d'adolescents; de la gestació subrogada i de les apropiacions 'irregulars' a Espanya. En breu presentarem un monogràfic del congrés.

Workshop AFIN sobre gestació subrogada

AFIN va organitzar, al Pati Manning de Barcelona el passat 25 de novembre, un *workshop* titulat 'Gestación subrogada: experiencias personales y análisis interdisciplinares', amb la presència de Diana Marre, que va fer una contextualització de la situació de la maternitat i la paternitat a Espanya; Vasanti Jadva, que va presentar una investigació del Center for Family Research de la Universitat de Cambridge (RU), amb fills i filles de mares i pares per subrogació i la seva salut psicològica; Myriam Reynolds, psicòloga i art-terapeuta a Denver (USA), que va explicar la seva experiència personal com a assessora en processos de subrogació, i alhora com a dona gestant del fill de Vicent Borrás; Vicent Borrás, professor de sociologia de la UAB, i vicepresident de l'Associació de famílies lesbianes i gais, que ens va explicar la seva experiència personal com a pare per subrogació, i tot el procés de negociació i gestació del seu fill, Joan; Diana Guerra, doctora en psicologia, desenvolupa la seva carrera professional a l'IVI de Barcelona, fent un acompanyament psicològic a mares i pares per Tècniques de Reproducció Assistida, va mostrar la transformació tècnica del procés biològic que permet a dones i homes convertir-se en mares i pares a través de TRA; Carla Vidal, mare heterosexual per gestació subrogada, va explicar la seva experiència personal en el procés de subrogació i en la construcció de la seva maternitat sense haver gestat ni parit el seu fill; finalment, Ester Farnós, professora de dret civil a la Universitat Autònoma

de Madrid, va constatar les contradiccions legals davant la inscripció dels fills nascuts per subrogació a l'estranger per parelles homosexuals i heterosexuales, constatant una manca de coherència legal segons qui realitza la inscripció dels nens i nenes.

Per últim, es va obrir un torn de debat, on es van plantejar les experiències personals i els dubtes que molts dels i les assistents tenien en relació als processos de subrogació que protagonitzaven.

ESDEVENIMENTS D'INTERÈS

CONGRESSOS I CONFERÈNCIES

International Conference on ASEAN Women: 'Empowerment: Issues and Challenges'. Bandung, Indonèsia, del 10 al 12 de desembre de 2013.

2nd Hong Kong International Conference on Education, Psychology and Society. Hong Kong, Xina. 19 de desembre de 2013.

Early Years Conference 2014 - Shaping Childhood: Factors that Matter. Utrecht, Holanda, 30 i 31 de gener de 2014.

2014 Asia-Pacific Social Science Conference. Seül, Corea del Sud, del 8 al 10 de gener de 2014.

2014 3rd International Conference on Government, Law and Culture - ICGLC 2014. Toronto, Canadà, del 13 al 14 de gener de 2014.

2014 International Conference on Culture, Knowledge and Society - ICCKS 2014. Macau, Macau, del 24 al 25 de gener de 2014.

CALL FOR PAPERS

Invisible work. Eastern Sociological Society 2014. Sociology of Reproduction MiniConference. Baltimore Hilton, USA, del 20 al 23 de febrer de 2014. *Deadline*: 15 de desembre de 2013.

Memory and Recovery. Anthropological Association of Ireland. Sligo Institute of Technology, Sligo, Irlanda, del 14 al 15 de febrer de 2014. *Deadline*: 16 de desembre de 2013.

Visual anthropology and contemporary South Asian history. University of Cambridge, Gran Bretanya, 4 i 5 d'abril de 2014. *Deadline*: 3 de gener de 2014.

50th Anniversary Conference of the Society for Latin American Studies. Birkbeck, University of London, Gran Bretanya, 3 i 4 d'abril de 2014. *Deadline*: 4 de desembre de 2013.

Risk in Health and Social Care: Politics, Theory and Practices. Risk and Society Study Group. Londres, Gran Bretanya, 28 de febrer de 2014. *Deadline*: 17 de gener de 2014.

Panel: Facing outwards: anthropology beyond academia. ASA 2014: Anthropology and Enlightenment. Edinburgh, Escòcia, del 19 al 22 de juny de 2014. *Deadline* per a abstracts: 5 de gener de 2014.

Panel: Linking the moral and the political economy in the European periphery. ASA 2014: Anthropology and Enlightenment. Edinburgh, Escòcia, del 19 al 22 de juny de 2014. *Deadline* per a abstracts: 5 de gener de 2014.

CALLS FOR PROPOSALS

The stranger. (Altérités). *Deadline*: 30 de gener de 2014.

Birth and its Meanings: Representations of Pregnancy, Childbirth and Parenting. Editors: Dr. Nadya Burton. Demeter Press. *Deadline* per a abstracts: 15 de gener de 2014.

Mothers and Food. Co-editors: Dr. Florence Pasche Guignard i Dr. Tanyia M. Cassidy. Demeter Press. *Deadline* per a abstracts: 1 de febrer de 2014.

Motherhood and Lone/Single Parenting: A 21st Century Perspective. Editor: Dr. Maki Motopanyane. Demeter Press. *Deadline* per a abstracts: 15 de febrer de 2014.

Mothering, Mothers and Sex Work. Co-editors: Rebecca Jaremko Bromwich i Monique Marie De Jong. *Deadline* per a abstracts: 1 de març de 2014.

BEQUES

Center for the Study of Women, Gender, and Sexuality. Rice University, USA. Dues beques posdoctorals per al camp d'humanitats o ciències socials